Работна средба со Зелена Парламентарна Група
10 април 2023

1) Климатска акција

Во 2019 започна процесот на изработка на Стратегија и закон за климатска акција. Процесот се одвиваше транспарентно и со вклученост на сите засегнати страни. Во раните фази на изработката беше формиран Управувачки комитет во кој имаше членови од сите релевантни министерства и два претставника од граѓанскиот сектор. Долгорочната стратегија и акциски план беа усвоени во август 2021, додека нацрт законот за климатска акција, поради обемното и комплексно ЕУ законодавство за клима, во моментов е во завршни фази на адресирање на коментарите по истек на законскиот рок за доставување на коментарите. Законот е значаен затоа што:

- за прв пат се воспоставува механизам за следење и известување за емисиите на стакленички гасови по извори и отстранувањето преку апсорбенти на територијата на Република Северна Македонија. Оваа правна рамка е добра и обезбедува транспарентност во следењето на емисиите на стакленички гасови од сите овие сектори но **побарува зголемени административни капацитети на надлежните институции и општините**. Изработена е нова систематизација на работните места на институциите од јавниот сектор (МИОА) која сеуште не е објавена и која треба да одговори на ова побарување на законот. Потребно е обучување на луѓе вработени во општините кои ќе треба да прибираат информации и да ги известуваат кон МЖСПП.
- се основа Национален координативен совет за климатска акција како механизам преку кој ќе се обезбеди давање насоки, мислење и препораки за севкупните климатски акции кои се преземаат на национално ниво. **Ова тело треба да ги координира напорите и за митигација и за адаптација.**
- се воспоставува механизмот надоместок за јаглерод кој ќе треба да го плаќаат сите сектори кои емитуваат јаглерод на државата со цел поттикнување на намалување на емисиите од јаглерод како доминантен удел во емисиите на стакленички гасови на државата. Треба да се изработи **методологија за утврдување на висината** на надоместокот, да се **доуредат дозволите за емисии** на стакленички гасови и да се уреди **каде ќе се уплаќаат приходите** од овој надоместок со цел да се обезбеди транспарентност.

* во емисии на стакленички гасови спаѓаат емисиите од енергетскиот сектор, индустриски процеси и користење на производи, земјоделство, отпад и шумарство и искористување на земјиштето.

2) Фонд за животна средина

Со нацрт законот за климатска акција се предвидува средствата од надоместокот за јаглерод да се уплаќаат на посебна програма на министерството за животна средина. Со цел да се обезбеди најтранспарентно трошење на овие финансии согласно точките предвидени во нацрт законот за климатска акција потребно е формирање на фонд за животна средина. Дополнително ДЗР укажува на потребата средствата собрани по основ еколошка такса во централниот буџет наменски да се трошат за заштита на животната средина. Фондот за жс како стручна и компетентна институција би овозможил реализација на препораката од ДЗР.

Во табелата подолу се претставени надоместоците што согласно наведените закони се уплаќаат во Буџетот на Република Северна Македонија. Надоместокот за заштита на животната средина при регистрација на моторни возила и пловни објекти се влева директно во Министерството за животна средина; надоместоците за фосилни горива се приход на општините во кои се лоцирани капацитети кои согоруваат фосилни горива за производство на енергија, а надоместоците за заштита на природата за влез и посета на заштитено подрачје се приходи на јавните установи кои управуваат со Националните паркови. Другите надоместоци се приходи на Буџетот на Република Северна Македонија и се користат за извршување на расходната страна на буџетот. Дел од нив, како приходите од концесискиот надоместок за вода се делат (50:50) помеѓу државата и општините.

Приливи во буџетот на Република Северна Македонија по основ на надоместоци за заштита на животната средина во 2012 и 2018 година (во денари)

Уплатна сметка	Вид на надоместок	Приливи 2012	Приливи 2018	Приливи 2020
840-06595	Надоместок за заштита на животната средина за добивање дозвола за увоз на употребувани производи, стоки и отпадоци и остатоци од олово, пепел и остатоци што содржат главно олово, отпадоци и остатоци од потрошени примарни ќелии, потрошени примарни батерии и потрошени електрични акумулатори и отпадоци и остатоци што содржат олово (Закон за животна средина, чл.179)	161.327.695	65.950.911	119.862.987
840-06602	Надоместок за заштита на животната средина за добивање на дозвола за извоз на делови собрани од природата	307.204	0	207.702

840-06618	Надоместок за заштита на животната средина за добивање на дозвола за увоз на супстанции што ја осиромашуваат озонската обвивка (Закон за животна средина, чл.179)	745.395	985.513	0
840-06623	Надоместок за заштита на животната средина при регистрација на моторни возила и пловни објекти	73.544.881	0	130
840-06639	Надоместок за заштита на животната средина при сеча на дрва	606.295	0	0
840-06644	Надоместок за заштита на животната средина за управување со индустриски неопасен отпад	0	0	0
840-06665	Надоместок за заштита на животната средина при производство или увоз на тутунски производи (акцизна давачка од 2013 година)	203.633.785	0	0
840-06670	Надоместок за заштита на животната средина при производство или увоз на нафтени деривати	7.210.361	6.037	8.956
840-06686	Надоместок за заштита на животната средина за пластични производи и амбалажа од пластични маси	4.526.508	266.468	2.303.496
840-06714	Надомест за заштита на природата за влез и посета на заштитено подрачје	0	0	0
840-06735	Надомест за заштита на природата за паркирање во заштитено подрачје	0	0	0
840-06740	Надомест за заштита на природата за посета на посебни објекти во заштитеното подрачје	0	0	0
840-06756	Надомест за заштита на природата за отстрел на диви видови животни и собирање на диви видови растенија и габи и други шумски плодови	0	0	0
840-06761	Надомест за заштита на природата за престој во заштитено подрачје	0	0	0

Седиште и тренинг центар: ул. Св. Кирил и Методиј 30/1-6, 1000 Скопје
канцеларија: ул. Никола Кљусев 14, 1000 Скопје
тел: 02 3217 247 | www.ekosvest.com.mk | email: contact@ekosvest.com.mk

840-06777	Средства за заштита на природата стекнати со вршење на активности во зона на активно управување	0	0	0
840-07197	Надоместок за користење на води	69.184.199	48.514.653	113.871.856
840-07204	Надоместок за испуштање на води	1.198.986	1.277.225	3.180.566
840-07225	Надоместок за вадење на песок, чакал и камен	2.476.689	1.007.347	2.686.592
840-07384	Надоместок за управување со отпадни батерии и акумулатори	480.265	2.100	1.250
840-07379	Надомест за управување со отпад од пакување и кеси за транспорт на стоки	2.055.589	324.053	655.213
840-05402	Глоби за заштита од бучава	0	0	650
840-05262	Глоби за сторени прекршоци од области во надлежност на органот за животна средина и просторно планирање	/	523.402	8.412.636
840-05220	Глоба за сторени прекршоци кои произлегуваат од Законот за управување со отпад (комунални прекршоци)	/	2.247.406	6.028.017
840-07519	Надоместок за управување со отпадна опрема	/	37.350	3.400
840-07480	Надомест за концесии за користење на вода за производство на електрична енергија	/	1.262.804	11.551.161
840-07496	Надомест за концесии за користење на вода за производство на ел. енергија кој е приход на ЕЛС	/	/	/
840-06873	Надоместоци за фосилни горива	37.000.000	48.539.775	20.865.817
	ВКУПНО	**564.297.852**	**170.945.044**	**289.640.429**

Извор: Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Северна Македонија

Контакт за повеќе информации:

Елена Николовска, програмски координатор за клима во Еко-свест
elena@ekosvest.com.mk, +38970205431